Tubaiste i Háití

Ceist 1 Beidh tú ag féachaint ar thuairisc faoin tubaiste ollmhór a tharla i Háití. Bí ag obair leis an duine in aice leat agus pléigh na ceisteanna seo a leanas.

Céard atá ar eolas agat faoin scéal tubaisteach ó Háití?
Céard í príomhchathair Háití?

Ceist 2 Déan iarracht na téarmaí Béarla ar chlé a mheaitseáil leis na téarmaí Gaeilge ar dheis.

1.	Abroad	a.	Gann
2.	Living	b.	Daonra
3.	Hope	c.	Thar lear
4.	Buried	d.	Gan dídean
5.	Overflowing	e.	Dóchas
6.	Population	f.	Curtha
7.	Scarce	g.	Ag maireachtáil
8.	Homeless	h.	Thar maol

1	2	3	4	5	6	7	8

Ceist 3 Féach ar an mír arís agus déan iarracht na bearnaí a líonadh leis na focail i *gcló iodálach* thíos.

Thar lear anois, agus tá líon mór daoine a tháinig slán ón gcrith talún Dé Máirt seo caite, fós ar an _____ mar nach bhfuil a _____ soláthairtí á gcur ar fáil dóibh. Tá na mílte fós ag cur fúthu ar na sráideanna sa phríomhchathair Port-au-Prince. Tá breis is dhá mhíle _____eile ó Arm Mheiriceá ar an mbealach go Háití.
Sé lá ó tharla an crith talún, uaireanta fada déanta ag lucht tarrthála ag _____ sa _____, easpa dóchais go bhfaighfear aon duine eile ina mbeatha agus ansin ardaítear croí ‘chuile dhuine nuair a thagann siad ar dhuine atá fós _____.

saighdiúir, tochailt, smionagar, beo, ngannchuid, ndóthain

Ceist 4

a) "*Tarraingíodh* an buachaill ....."
Cén ghné den ghramadach atá i gceist leis an bhfocal i *gcló iodálach*?

b) Athscríobh na habairtí thíos ag baint úsáide as an saorbhriathar san aimsir chaite, aimsir láithreach, nó aimsir fháistineach.

1. (Inis) na sonraí duit ar ball.	(Aimsir Fháistineach)
2. (Buail) go dona sa chluiche é.	(Aimsir Chaite)
3. (Dún) an fhuinneog sin gach lá.	(Aimsir Ghnáthláithreach)
4. (Bris) a chroí agus é an-óg.	(Aimsir Chaite)
5. (Ceannaigh) an carr sin go luath.	(Aimsir Fháistineach)
6. (Seinn) ceol gach maidin.	(Aimsir Ghnáthláithreach)

c) Anois aimsigh dhá shampla den saorbhriathar san abairt thíos:

Sé lá ó tharla an crith talún, uaireanta fada déanta ag lucht tarrthála ag tochailt sa smionagar, easpa dóchais go bhfaighfear aon duine eile ina mbeatha agus ansin ardaítear croí 'chuile dhuine nuair a thagann siad ar dhuine atá fós beo.

Ceist 5 Abair an bhfuil na habairtí thíos fíor nó bréagach.

1. Tá coicís ann ó bhí an crith talún i Háití.

   Fíor/Bréagach

2. Tá breis agus dhá mhíle saighdiúir ar a mbealach as Meiriceá.

   Fíor/Bréagach

3. Tarrtháladh buachaill sé bliana d'aois.

   Fíor/Bréagach

4. Tá ar a laghad deich míle duine curtha cheana dar le rialtas Háití.

   Fíor/Bréagach

5. Measann na Náisiúin Aontaithe go bhfuil trí mhilliún duine buailte ag an gcrith talún.

   Fíor/Bréagach

6. Meastar go bhfuil céad míle duine fágtha gan dídean dá bharr.

   Fíor/Bréagach

Ceist 6 Pléigh na ceisteanna seo leis an duine in aice leat nó mar ghrúpa.

An bhfuil dóthain cúnaimh ag teacht ón gcuid eile den domhain?
Ar cheart don Rialtas cúnamh airgid a thabhairt do Háití?

Treoracha agus Freagraí

Ceist 1

Iarr ar na foghlaimeoirí plé a dhéanamh ar aon eolas atá acu faoin scéal seo ar dtús.

Is í Port-au-Prince príomhchathair Háití.

Ceist 2

1	2	3	4	5	6	7	8
c	**g**	**e**	**f**	**h**	**b**	**a**	**d**

Ceist 3 Thar lear anois, agus tá líon mór daoine a tháinig slán ón gcrith talún Dé Máirt seo caite, fós ar an **ngannchuid** mar nach bhfuil a **ndóthain** soláthairtí á gcur ar fáil dóibh. Tá na mílte fós ag cur fúthu ar na sráideanna sa phríomhchathair Port-au-Prince. Tá breis is dhá mhíle **saighdiúir** eile ó Airm Mheiriceá ar an mbealach go Háití.
Sé lá ó tharla an crith talún, uaireanta fada déanta ag lucht tarrthála ag **tochailt** sa **smionagar**, easpa dóchais go bhfaighfear aon duine eile ina mbeatha agus ansin ardaítear croí ‘chuile dhuine nuair a thagann siad ar dhuine atá fós **beo**.

Ceist 4

a) Is é an briathar saor san aimsir chaite atá i gceist.

b)
1. **Inseofar** na sonraí duit ar ball.
2. **Buaileadh** go dona sa chluiche é .
3. **Dúntar** an fhuinneog sin gach lá.
4. **Briseadh** a chroí agus é an-óg.
5. **Ceannófar** an carr sin go luath.
6. **Seinntear** ceol gach maidin.

c) Sé lá ó tharla an crith talún, uaireanta fada déanta ag lucht tarrthála ag tochailt sa smionagar, easpa dóchais go **bhfaighfear** aon duine eile ina mbeatha agus ansin **ardaítear** croí ‘chuile dhuine nuair a thagann siad ar dhuine atá fós beo.

Ceist 5

1. Tá coicís ann ó bhí an crith talún i Háití.

   Fíor/**Bréagach**

2. Tá breis agus dhá mhíle shaighdiúir ar a mbealach as Meiriceá.

   Fíor/Bréagach

3. Tarrtháladh buachaill sé bliana d'aois.

   Fíor/Bréagach

4. Tá ar a laghad deich míle duine curtha cheana dar le rialtas Háití.

   Fíor/**Bréagach**

5. Measann na Náisiúin Aontaithe go bhfuil trí mhilliún duine buailte ag an gcrith talún.

   Fíor/Bréagach

6. Meastar go bhfuil céad míle duine fágtha gan dídean dá bharr.

   Fíor/Bréagach

Ceist 6 Is féidir an plé seo a dhéanamh i mbeirteanna nó i ngrúpaí má tá am ann.

Eimear Ní Chonaola

Thar lear anois, agus tá líon mór daoine a tháinig slán ón gcrith talún Dé Máirt seo caite, fós ar an ngannchuid mar nach bhfuil a ndóthain soláthairtí á gcur ar fáil dóibh. Tá na mílte fós ag cur fúthu ar na sráideanna sa phríomhchathair[1] Port-au-Prince. Tá breis is dhá mhíle saighdiúir eile ó Arm Mheiriceá ar an mbealach go Háití.
Sé lá ó tharla an crith[2] talún, uaireanta fada déanta ag lucht tarrthála ag tochailt sa smionagar, easpa dóchais go bhfaighfear aon duine eile ina mbeatha agus ansin ardaítear croí ‘chuile dhuine nuair a thagann siad ar dhuine atá fós beo.
Tarraingíodh an buachaill sé bliana d’aois seo as smionagar a thí agus dúirt sé leis an lucht tarrthála nach raibh pian ar bith air, ach go raibh mant bainte as fiacail amháin.
D’éirigh leo ansin cailín ceithre bliana déag d’aois a tharrtháil freisin.
Deir Rialtas Háití go bhfuil ar a laghad seachtó míle duine curtha cheana féin in uaigheanna ollmhóra ó Dé Máirt seo caite agus tá imní léirithe go bhféadfadh líon na marbh a bheith chomh hard le dhá chéad míle duine.
Tá na hospidéil i Port-au-Prince agus clinicí atá socraithe suas ar fud na háite ag dul thar maol le daoine ach tá cógas leighis agus foireann leighis gann. Tá na Náisiúin Aontaithe ag meas go bhfuil trian de dhaonra Háití, sin suas le trí mhilliún duine, buailte ag an gcrith talún, agus go bhfuil trí chéad míle duine fágtha gan dídean.

[1] Sa bpríomhchathair a deirtear sa chaint.
[2] Cuireann Eimear séimhiú ann